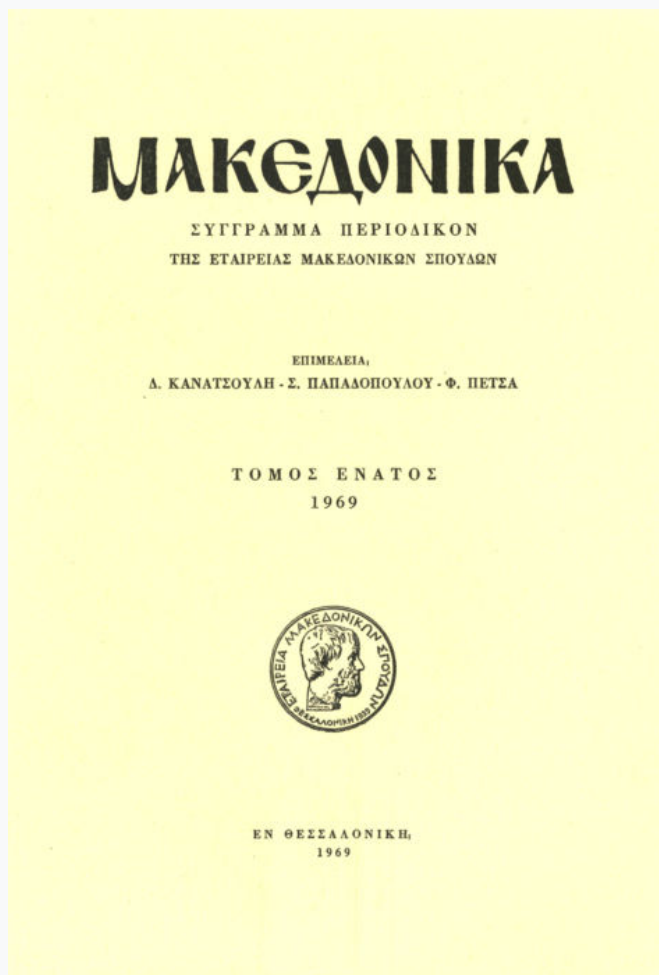

Μακεδονικά

Τόμ. 9 (1969)

Ανέκδοτη ρίμα για τον Άγιο Γεώργιο

I. K. Βασδραβέλλης

doi: [10.12681/makedonika.1052](https://doi.org/10.12681/makedonika.1052)

Copyright © 2015, I. K. Βασδραβέλλης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βασδραβέλλης I. K. (1969). Ανέκδοτη ρίμα για τον Άγιο Γεώργιο. *Μακεδονικά*, 9, 341–343.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.1052>

νὰ εἰσπράξῃ τὸ ἀνωτέρω ποσόν, κατὰ τὸ δίκαιον τὰ κληρονομικὰ δικαιώματα περιέρχονται εἰς ἐμέ. Ἀλλὰ καὶ συνεργαζόμενος εἰσέτι μὲ τὸν ἀποθανόντα θεῖον μου εἰς τὸ κράτος τῆς Βενετίας, δικαιόμην αὐτομάτως νὰ εἰσπράξω ἀπὸ ἐκεῖ τὰ δικαιώματα ταῦτα.

Παρακαλῶ ὅθεν τὴν ἐξοχότητά σας νὰ διατάξῃτε καὶ παρουσιασθῇ ἐνώπιόν σας ὁ βάλως τῆς Βενετίας καὶ συμφώνως πρὸς τὸν εὐγενῆ φετβάν¹ ποῦ θὰ ἐκδοθῇ νὰ ἀπονεμηθῇ δικαιοσύνη. Τὰ ὑπόλοιπα ἐξαρθῶνται ἀπὸ τὴν ὑμετέραν ἐξοχότητα.

Ι. Κ. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΡΙΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΓΕΩΡΓΙΟ

Ἐκδίδουμε ἐδῶ ἄγνωστο λαϊκὸ στιχοῦργημα, ποῦ ἀναφέρεται στὴ γνωστὴ θρησκευτικὴ παράδοση τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Τὸ στιχοῦργημα ἀποτελεῖται ἀπὸ 57 δεκαπεντασύλλαβους στίχους καὶ φαίνεται ὅτι εἶναι παραλλαγὴ λαϊκοῦ τραγουδιοῦ. Τὸ χειρόγραφο ποῦ μᾶς τὸ παραδίδει πρέπει νὰ εἶναι — ὅσο μπορεῖ κανεὶς νὰ ὑποθέσῃ ἀπὸ τὴν παλαιογραφικὴ τοῦ ἐξέτασθαι — τοῦ τέλους τοῦ 19ου αἰώνα. Ἐπειδὴ τὸ χειρόγραφο αὐτὸ ἔφτασε στὰ χέρια μας ἐμμέσως καὶ ἀπὸ πρόσωπο ποῦ δὲν ἐγνώριζε κανένα οἰκτεῖο γιὰ τὴν προέλευσίν του, δὲν μποροῦμε δυστυχῶς νὰ ἀναζητήσουμε πληροφορίες γιὰ τὸν συντάκτη (ἢ μᾶλλον τὸν ἀντιγραφέα του), τὸν τόπο ποῦ καταγράφηκε τὸ στιχοῦργημα ἢ ἄλλα στοιχεῖα, ἀναγκαῖα γιὰ τὸν ἱστορικὸν τοῦ σχολιασμοῦ. Περιοριζόμαστε λοιπὸν στὴν ἐκδόσιν του, ἀφήνοντας σὲ ἄλλους πιδὲ ἐιδικοῦς νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὸν καθορισμὸν τῆς φιλολογικῆς καὶ λαογραφικῆς του σημασίας.

Τὸ στιχοῦργημα εἶναι γραμμένο στὶς τρεῖς πρῶτες σελίδες ἐνὸς διφύλλου, συνολικῶν διαστάσεων 0,20×0,14μ. Τὸ κείμενο εἶναι ἄτιτλο καὶ ἔχει γραφτῇ καταλογόδην, ἐκτὸς ἀπὸ μερικοὺς οἰτίχους ποῦ, ἴσως ἀπὸ σύμπτωση, ἀπλώνονται κανονικὰ σὲ μιὰ μόνον σειρὰ (βλ. στίχ. 1,2,12,14,15,23). Ὁ ἀντιγραφεὺς τοῦ ποιήματος ἔχει ἐπίγνωση αὐτοῦ τοῦ γεγονότος, ἐπειδὴ σημειώνει μερικὲς φορὲς τὴ λήξιν μερικῶν στίχων μὲ ἀμβλυγώνιες ἀγκύλες (>).

Ἡ κατάσταση τοῦ χειρογράφου εἶναι σχετικῶς καλὴ· μικρὴ μόνον φθορὰ ὑπάρχει στὸ δεξιὸ ἄκρο του, ποῦ προήλθε ἀπὸ τὴ χρῆσιν. Τὸ κείμενο εἶναι γραμμένο μὲ φαῖα μελάνη καὶ τὰ γράμματα εἶναι γενικῶς εὐανάγνωστα.

Ἡ φιλολογικὴ ἀξία τοῦ στιχοῦργήματος δὲν εἶναι σημαντικὴ. Καὶ ἡ ρίμα ἀκόμη τοῦ στιχοῦργοῦ εἶναι ἀδύνατη· ὑπάρχει βέβαια ἀντιστοιχία στὴν ὁμοιοκαταληξία (α-α, β-β κλπ.), ἀλλὰ πάρα πολλοὶ στίχοι μένουں χωρὶς τὴν ἀνάλογη συμπλήρωση (βλ. π.χ. στίχ. 7, 18, κ.ἄ.). Τὸ μέτρο παραβιάζεται συχνὰ (στίχ. 20, 26, 29 κ.ἄ.), παρατηροῦνται συμφορμοὶ στίχων (πβλ. στίχ. 47 καὶ 53) καὶ γενικὰ ὁ συντάκτης τοῦ κειμένου δὲν ἔχει μερικὲς φορὲς ἐπίγνωση βασικῶν κανόνων τῆς στιχοῦργίας.

Κατὰ τὴν ἐκδόσιν τοῦ στιχοῦργήματος ἀποκαταστήσαμε τίς πολλὰς καὶ σοβαρὰς τοῦ ἀνορθογραφίας (π.χ. παηγάδι, λεωντάρι, προῖ, δρωσίση, πεδάκι, τὴν μοναχωριγοπούλα, πολλὰς λαὸς σηκόθηκε, πᾶϊ κλπ.), ποῦ προδίδουν τὸ μέτριο μορφωτικὸ ἐπίπεδο τοῦ συντάκτη τοῦ ποιήματος. Μολονότι τὸ στιχοῦργημα πρέπει νὰ εἶχε, σὸ πρῶτότυπο, ἄλλη, πληρέστερη μορφή, κρίνουμε σκόπιμο νὰ τὸ παρουσιάσομε ἐδῶ μὲ ἀρίθμησιν στίχων, ἢ ὅποια βέβαια μπορεῖ νὰ τροποποιηθῇ ἂν βρεθῇ ἄλλη παραλλαγή. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀναγκαίαν στίξιν, συμπληρώσαμε τὸ κείμενο μὲ τὰ γράμματα ποῦ παραλείφθηκαν ἀσυναίσθητα ἀπὸ τὸν ἀντιγραφέα τοῦ στιχοῦργήματος.

1. Φετβάς, τουρκικὴ λέξις ἡ ὁποία σημαίνει ἱερονομικὴν γνωμάτευσιν τὴν ὁποίαν ἐξέδιδεν ὁ μολλὰς καὶ εἰς σοβαρωτέρας ὑποθέσεις ὁ σείχουλισλάμης κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Σερχῇ (ἱερὸν δίκαιον).

- 'Αφέντι μ' 'Α<ι> - Γιώργιε καὶ γριβουκαβαλλάρη,
 ἀρματωμένους μὲ σπαθὶ καὶ μὲ χρυσὸ κοντάρι,
 σὰν ἅγιος ὁμοιάζει<ς> στὴ θωριά, σὰν ἅγιος <σ>τὴ θεότη,
 περὶκαλὸ σε, ἄγιε, ἀφέντι μ' 'Α<ι> - Γιώργιε.
 Στὴ χώρα μας εὐρέθηκε ἓνα βαθὺ πεγάδι. 5
 Μέσ' στὸ πεγάδι ἦτον ἓνα κακὸ λιοντάρι·
 ἀνθρώπους τὸ ταΐζανι πάσα πρωὶ καὶ βράδυ,
 καὶ ἰὰν δὲν τὸ δίδουν ἀνθρώπου, ἀνθρώπους νὰ δειπνήσῃ,
 σταλιά νερὸν δὲν ἄφηνε τὴ χώρα νὰ δροσίσῃ.
 Καὶ ρίξανε τὰ μπολετιά σὲ ὅποιον ἐξεπέσῃ, 10
 νὰ στείλῃ τὸ παιδάκι του τοῦ λιονταριοῦ πιοκέσι.
 Καὶ ξέπισε τοῦ μπολετιά σὲ μιὰ βασιλοπούλα.
 ὁποῦ τὴν ἔχει ὁ βασιλιάς μοναχορηγοπούλα.
 Κι ὁ βασιλεὺ σὰν τ' ἄκουσε τοῦτον τὸν λόγον εἶπε:
 —'Ολοὺν τὸν βίον πάρτι μου κι τὸ παιδί μ' ἀφήτε. 15
 Πολλὸς λαὸς σηκώθηκε πάει στὸ βασιλεῖα:
 —Γιὰ 'φήνεις τὸ παιδάκι σου γιὰ παίρνομε καὶ σένα.
 —Στολίστε τὸ παιδάκι μου ἀτίμητα πετράδια,
 ἀτίμητα καὶ δλόχρυσα καὶ δλου μαργαριτάρη,
 στολίστε τὸ παιδάκι μου, κάμιτέ τὸ νύμφη 20
 καὶ στείλτε του τοῦ λιονταριοῦ πισκέσι νὰ δειπνήσῃ.
 Πολλὸς λαὸς σηκώθηκε, πὰν' τὴ βασιλοπούλα,
 ὁποῦ τὴν εἶχε ὁ βασιλεὺ μοναχορηγοπούλα.
 Κι ὁ 'Α<ι> - Γιώργης τ' ἄκουσε, τρέχει νὰ τὴν γλυτώσῃ,
 καὶ ἀπὸ τὸν πικρὸν τῆς θάνατον νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ. 25
 'Απὸ ἀλάργα τὸν θωρεῖ καὶ κάθεται καὶ κλαίει·
 ὅσον ἐξύγωνε κοντά, γυρίζει καὶ τὸν λέγει:
 —Φεύγα, ξινάκ', ἀποὺ 'δῶ, νὰ μὴ σὲ φάη καὶ σένα
 τοῦτο θηρίου τὸ κακὸ, ποὺ θὰ μὲ φάη καὶ μένα.
 —Λιγάκι θέλω κοιμηθῇ στὰ γόνατά σου ἀπάνω 30
 καὶ ὄντας θὰ ἔβγῃ τὸ θериὸ ἐγὼ νὰ τὸ σκοτώσω.
 —Αὐτὰ τὰ λές, ξινάκι μου, νὰ μὲ παρηγορήσῃς
 καὶ ὄντας θὰ ἔβγῃ τὸ θериὸ θὰ φύβγῃς νὰ μ' ἀφήσῃς.
 'Επὶσε καὶ κοιμήθηκε καὶ <ή> κόρη τὸν ψειρίζει
 καὶ τρέχουν τὰ ματάκια τῆς σὰν κρουσταλλένια βρύση. 35
 Καὶ ὄντας ἔβγῃκε τὸ θериὸ, ἡ γῆς, τὰ ὄρη τρέμουν
 καὶ <ή> κόρη ἀπὸ τὸν φόβον τῆς φωνάζει: —'Α<ι> - Γιώργη,
 σῆκω σκουτώσῃς τὸ θериὸ ποὺ εἶπες «δὲν φοβοῦμαι».
 Σηκώνονται ἀνατολικά καὶ κάμνει τὸν σταυρόν του,
 μιὰ κονταριά τὸ κτύπησε καὶ κόβει τὸν λαϊμόν του 40
 καὶ <ή> κόρη ἀπὸ τὸν φόβον τῆς φωνάζει: —'Α<ι> - Γιώργιε!
 Καὶ ὁ 'Α<ι> - Γιώργης τ' ἄκουσε, πολὺ τὸ κακοφάνη.
 —Κόρη μου, ποῦ 'βρες τ' ὄνομα καὶ ποῦ τὸ ἀντιβάλλεις;
 —'Εσὺ ὄντας κοιμόσονε, ἤλθε ἓνα περιστέρι
 καὶ 'βάστα τίμιον σταυρόν εἰς τὸ δεξιόν του χέρι. 45

Στὴ μέση ἀπὸ τὸν σταυρὸν ἔγραφι «Ἀ<ι> - Γιώργη,
 ἄρματωμένος μὲ σπαθὶ καὶ μὲ χρυσὸ κοντάρι,
 γιὰ πές μας, πές μας, Ἄγιε, πῶς λένε τὸ δνομά Σου,
 γιατί θά φιάση ὁ κύρης μου χάρισμα τῆς ἀφεντιάς Σου». 50
 —Καὶ σά θά φιάση ὁ κύρη<ς> σου, νά φιάση ἐκκλησία,
 νά φιάση Παντοκράτορα, Χριστὸ καὶ Παναγία.
 Στὴ μέση ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ νά φιάση καβαλλάρη
 ἄρματωμένος μὲ σπαθὶ καὶ μὲ χρυσὸ κοντάρι.
 Σύρε, κόρη μ', στὸ σπίτι σου στὴ μάνα τὴ δεκὴ σου
 καὶ ἐγὼ εἰμι ὅπου σὲ γλύτωσα σήμερα τὴ ζωὴ σου. 55
 Χρυσές κουδέλλες ἔπηρε καὶ τὰ μαλλιά της πλέει
 ὄχου χαρὰ πὺ γίνεται στὴ γῆς, τὴν οἰκουμένη.

I. K. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗΣ

ΑΝΩΤΕΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΕΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ¹

Μετὰ τὰς Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ἐξέπληξαν τὴν ἀνθρωπότητα μὲ τὴν πνευματικὴν ἀκτινοβολίαν των, κυρίως διὰ τῆς συγκροτήσεως ἀνωτέρων καὶ ἀνωτάτων πνευματικῶν ἱδρυμάτων, τῶν ὁποίων ἡ κληρονομία φθάνει ἕως τὴν ἐποχὴν μας, εἰς τὴν Σπάρτην, τὸ δευτέρον δυναμικὸν σκέλος τοῦ τότε Ἑλληνισμοῦ, δὲν παρατηρεῖται ὑπαρξίς ἀνωτέρων ἢ ἀνωτάτων πνευματικῶν ἱδρυμάτων².

Θὰ ἦτο, βεβαίως, πολὺ τολμηρὸς ὁ ἰσχυρισμὸς, ἂν διευτυλοῦτο ἡ ἄποψις ὅτι εἰς τὴν ἀρχαίαν Μακεδονίαν — εἰς χρόνον ὅπου διεδραματίσθησαν γεγονότα, τὰ ὁποῖα μετέβαλον τὴν ἱστορικὴν πορείαν τοῦ ἑλληνισμοῦ, — ἐλειτούργησαν ἀνώτερα ἢ ἀνώτατα πνευματικά ἱδρύματα. Καὶ τοῦτο, ἐπειδὴ εἰς τὴν Μακεδονίαν οὐδὲ κὰν ἐγένετο ἡ σύλληψις τῆς ἰδέας

48 πές μας, πές μας χφ.

1. Σκοπὸς τοῦ παρόντος ἄρθρου εἶναι, ἡ ὑπὸ σύγχρονον πρίσμα παρουσιάσις εἰς τὸ ἀναγνωστικὸν κοινὸν τοῦ περιοδικοῦ «Μακεδονικά» τοῦ θέματος τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ ἀνωτέρων ἢ ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων εἰς τὸ ἀρχαῖον Μακεδονικὸν κράτος. Ἡ οὐγκέντρωσις εἰς τὴν Αὐλὴν τῶν Μακεδόνων Βασιλέων πλειάδος ἐκπροσώπων τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἡ συμβολὴ των εἰς τὴν πολιτιστικὴν διαμόρφωσιν τῆς ἀρχαίας Μακεδονίας, δὲν ἀποτελεῖ ἀντικείμενον τοῦ παρόντος (λ.χ. ἡ παρουσία τοῦ φιλοσόφου Ἀριστοτέλους εἰς τὴν μακεδονικὴν Αὐλὴν, τοῦ δραματικοῦ Εὐριπίδου κ.ά.).

Ἐφορμὴν διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος ἄρθρου ἔδωκεν ἡ κατὰ καιροὺς συζήτησις μας μὲ τὸν βαθυστόχαστον μελετητὴν τῶν μακεδονικῶν προβλημάτων καὶ φίλον κ. Δημήτριον Κανατσούλην, ὑψηγῆτην τῆς ἀρχαίας ἱστορίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Θεσσαλονίκης.

2. Διὰ τὴν δικαιοκὴν καὶ ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων μέχρι σήμερον, βλ.: Achilles Anthemides, Das griechische Hochschulwesen, Göttingen 1967. Τοῦ αὐτοῦ, Τὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, Θεσσαλονίκη 1968. Τοῦ ιδίου, Αἱ ἐν Ἑλλάδι Ἀνώτατοι Βιομηχανικαὶ Σχολαί, Θεσσαλονίκη 1968.